

ORDINUL
mun.Chișinău

„30” martie 2022

Nr. 115

**Cu privire la aprobarea Programului
multianual de supraveghere, prevenire
și control al pestei porcine africane în
Republica Moldova pentru anii 2022-2024**

În conformitate cu prevederile art. 29 alin. (3) din Legea nr. 221/2007 privind activitatea sanitară veterinară, pct. 13 sbpct. 11) din Regulamentul cu privire la organizarea și funcționarea Agenției Naționale pentru Siguranța Alimentelor, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 600/2018, Anexa nr. 2 din Hotărârea Guvernului nr. 1368/2016 pentru aprobarea Normei sanitar - veterinară privind stabilirea unor prevederi specifice de combatere a pestei porcine africane, Anexa nr. 3 din Hotărârea Guvernului nr. 1368/2016 pentru aprobarea Normei sanitar - veterinară privind stabilirea unor cerințe de biosecuritate indispensabile profilaxiei și controlului pestei porcine africane la mistreți și porcii domestici și Hotărârea Guvernului nr. 1374/2016 pentru aprobarea Normei sanitar-veterinară privind stabilirea măsurilor generale de combatere a unor boli la animale și măsurilor specifice referitoare la boala veziculoasă a porcului,

ORDON:

1. Se aprobă Programul multianual de supraveghere, prevenire și control al pestei porcine africane în Republica Moldova pentru anii 2022-2024 (în continuare - Program), conform anexei la prezentul ordin.

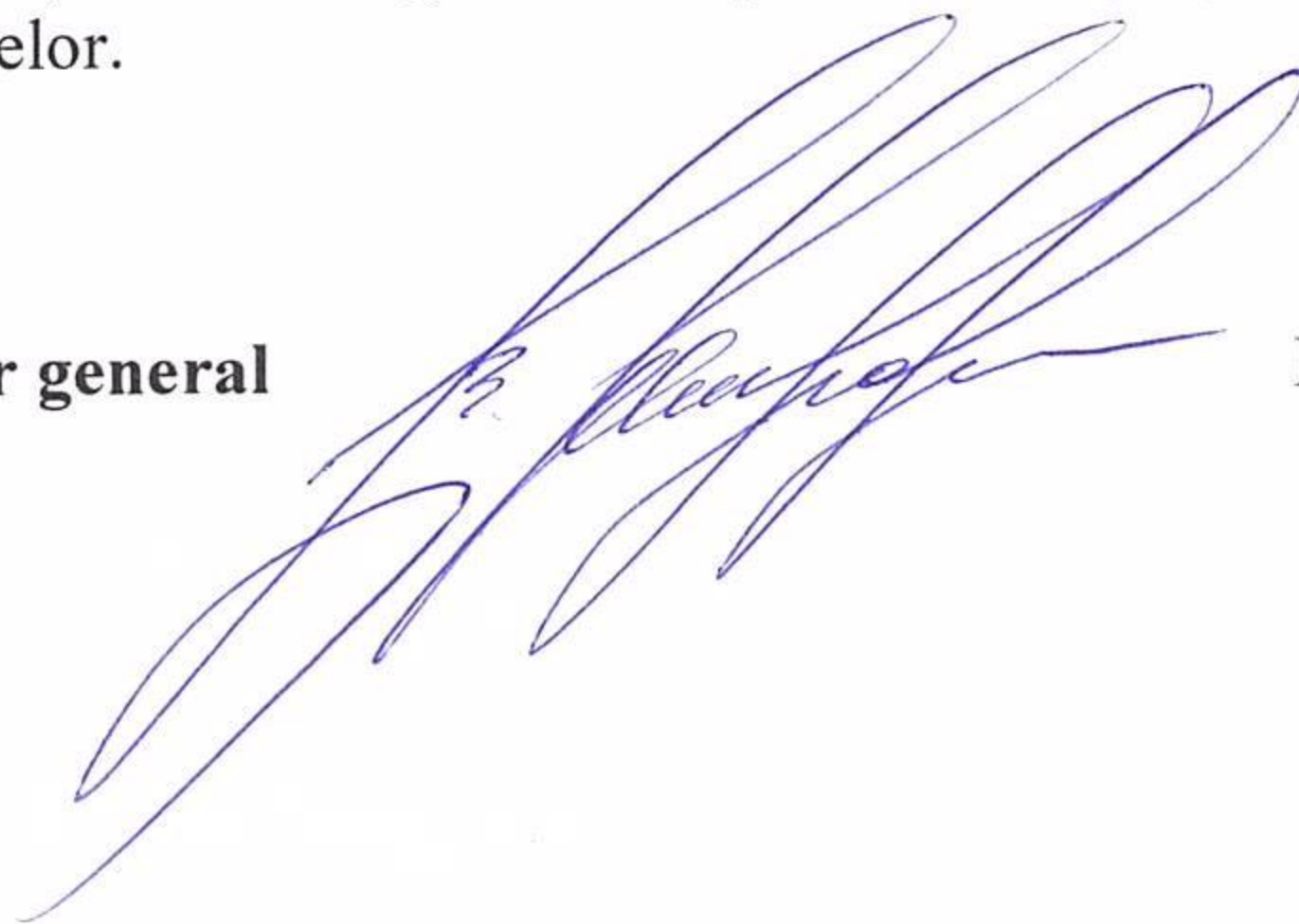
2. Subdiviziunile teritoriale pentru siguranța alimentelor (cu statut de direcții) ale Agenției Naționale pentru Siguranța Alimentelor (în continuare - Agenție) și Instituția Publică „Centrul Republican de Diagnostic Veterinar” (în continuare - IP CRDV) vor pune în aplicare prevederile Programului și vor raporta lunar despre îndeplinirea acestuia, prezentând formularele din anexele nr.1, 2 și 3 ale Programului, conform Graficului prezentării rapoartelor de activitate a subdiviziunilor teritoriale pentru siguranța alimentelor în urma activităților de control pentru anul 2022, aprobat prin ordinul directorului general al Agenției nr. 499 din 29 decembrie 2021.

3. Directorul IP CRDV va asigura recepția probelor și examinarea operativă a acestora în conformitate cu prevederile ordinului directorului general al Agenției nr. 121 din 25 martie 2019 cu privire la aprobarea Regulamentului privind metodologia de prelevare, ambalare, identificare și transportare a probelor destinate examenelor de laborator din domeniul sănătății și bunăstării animalelor.

4. Prezentul ordin va fi publicat pe pagina-web oficială al Agenției și va intra în vigoare la data semnării.

5. Controlul asupra executării prezentului ordin va fi exercitat de Alexandr MANCIU, director general adjunct al Agenției Naționale pentru Siguranța Alimentelor.

Director general

Radu MUSTEAȚA

**Programul multianual
de supraveghere, prevenire și control al pestei porcine africane
în Republica Moldova pentru anii 2022-2024**

Capitolul I. Obiectiv, scop, domeniu de aplicare și definiții

Obiectiv și scop

1) Prezentul Program stabilește norme de prevenire și control al pestei porcine africane la porcinele domestice și sălbatice cu scopul reducerii efectelor negative asupra sănătății animalelor, respectiv a consecințelor economice, sociale, culturale și de mediu prin aplicarea măsurilor de control al pestei porcine africane.

Primul caz de pestă porcină africană (PPA) în Republica Moldova a fost înregistrat în anul 2016 într-o gospodărie individuală, din r. Dondușeni, unde aceasta a fost introdusă prin produse alimentare aduse din Ucraina ce conțineau carne de porc. Pe parcursul anilor 2016-2021 cazuri de PPA au fost înregistrate la porci domestici și mistreți și în alte regiuni.

Ultimele cazuri de pestă porcină africană a fost înregistrat pe data de 31.01.2022 la porci domestici într-o gospodărie amplasată în extravilanul localității Recea, raionul Rîșcani și pe 15.02.2022 la mistreți în extravilanul localității Cotiujeni, raionul Briceni.

În prezent, Republica Moldova se află într-o zonă cu risc foarte sporit al virusului PPA, datorită evoluției bolii atât în România cât și Ucraina, având frontieră comună. Mistreții sălbatici pot migra liber fără a întâmpina obstacole. În același timp, Republica Moldova, nu deține controlul și nu dispune de informații privind situația epizootică în raioanele din stânga râului Nistru, astfel iminența izbucnirii unui nou focar de PPA este permanentă.

2) Normele cuprinse în prezentul Program prevăd:

- a) măsuri privind creșterea porcinelor pe teritoriul Republicii Moldova în contextual evoluției pestei porcine africane;
- b) responsabilitățile privind sănătatea animală și măsurile de biosecuritate ale exploatațiilor de porcine;
- c) cerințele și măsurile care trebuie aplicate în fondurile cinegetice;
- d) stimulentele și compensările acordate fondurilor cinegetice pentru încurajarea realizării supravegherii pestei porcine africane și reducerii densității de mistreți;
- e) informarea publicului privind riscul pestei porcine africane;
- f) cerințele privind mișcarea porcinelor pe teritoriul Republicii Moldova;
- g) atribuțiile și competențele autorităților și instituțiilor publice implicate în prevenirea răspândirii, monitorizarea și combaterea bolilor porcinelor

Domeniul de aplicare

Prezentul Program se aplică:

- a) porcinelor domestice, inclusiv și a mistreților din crescătoriile și fondurile cinegetice întreținuți în captivitate;
- b) mistreților din mediul sălbatic;
- c) materialului germinativ;
- d) produselor de origine animală;
- e) subproduselor de origine animală;
- f) instalațiilor, mijloacelor de transport, echipamentelor și alte materiale ce pot răspândi pesta porcină africană.

Definiții

În sensul prezentului Program, definițiile de termeni folosiți sunt stipulați la cap. I, pct. 3 din anexa nr. 2 la HG nr. 1368/2016.

Capitolul II. Descrierea Programului

1.1. Prevederi generale.

Pe teritoriul Republicii Moldova există următoarele tipuri de exploatații de animale receptive la virusul PPA (porci domestici și mistreți):

- a) exploatații non profesionale unde animalele sunt întreținute pentru necesitățile familiei;
- b) exploatații comerciale unde animalele sunt întreținute în scopuri comerciale;
- c) fonduri de vânatoare, organizate în condițiile stabilite de Legea nr. 298 din 30.11.2018 *vânătorii și fonduri cinegetice*.

Condițiile de funcționare a acestora sunt stabilite în Regulamentul privind criteriile și modul de constituire a fondului cinegetic (Anexa nr. 1 la HG 254/2021).

Programul va fi implementat pe parcursul anilor 2022 - 2024, iar obiectivul principal este eradicarea focarelor, obținerea unui statut epizootic favorabil pentru PPA și combaterea posibilităților de introducere a virusului PPA în țară, precum și depistarea precoce a prezenței virusului PPA în efectivele de porci domestici și efectivele de mistreți.

Acest program se aplică în efectivele de porci domestici și mistreți. Se va aplica în principal supravegherea pasivă în cazul efectivelor de porcine domestice cât și supravegherea activă în cazul efectivele de mistreți.

Populația țintă va fi reprezentată de porcii din exploatațiile comerciale și cele nonprofesionale, inclusiv acei porci cu semne clinice caracteristice PPA (supravegherea pasivă), toți mistreții găsiți morți în păduri sau care au murit în urma accidentelor rutiere (supravegherea pasivă), precum și mistreții vânați (supraveghere activă).

Autoritățile implicate în program vor fi:

- a) Inspectoratul General pentru Situații de Urgență - responsabil de gestionarea situațiilor emergente indiferent de natura acestora;
- b) Autoritățile publice locale - conform atribuțiilor și competențelor stabilite de Legea nr. 436 din 28.12.2006 privind administrația publică locală, dar și alte acte normative;
- c) ANSA - responsabilă de supravegherea și controlul bolilor animalelor;
- d) Agenția Moldsilva - responsabilă de gestionarea animalelor sălbatice;
- e) Societatea Vânătorilor și Pescarilor din Moldova, care promovează conservarea și prosperarea faunei sălbatice, jucând un rol important în depistarea timpurie a bolilor la animalele sălbatice;
- f) Alte instituții publice implicate, după caz sau cele menționate în decizia comisiei pentru Situații Excepționale a Republicii Moldova nr. 1 din 21.09.2018.

1.2. Descrierea și delimitarea zonelor geografice și administrative în care urmează să fie implementat programul.

Programul se va aplica pe întreg teritoriul Republicii Moldova.

La finele anului 2021 numărul total de porci se estima la cca 385106 de animale.

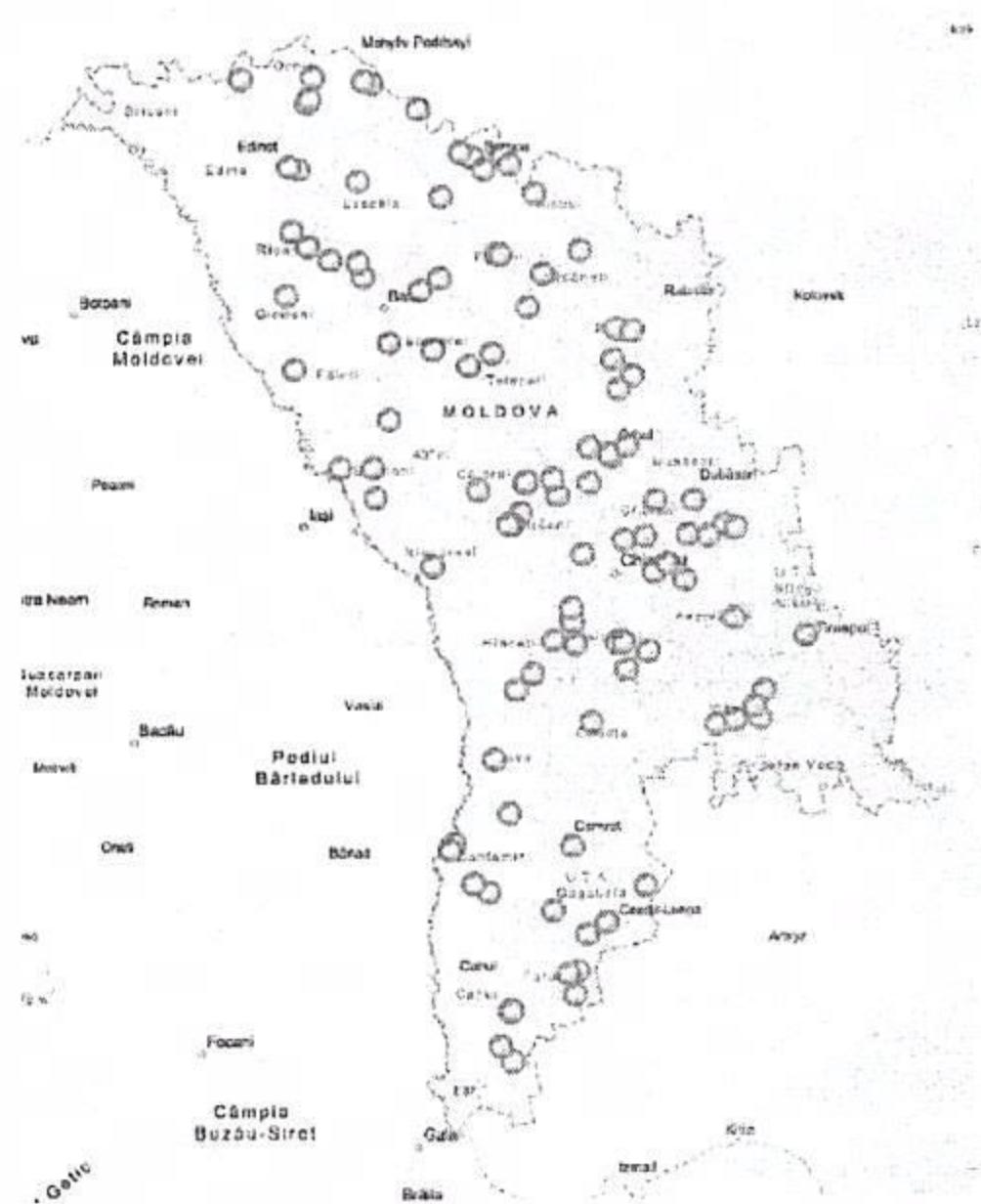
Numărul de exploatații de porcine

Criteriu de divizare	Exploatații cu până la 5 porci	Exploatații de la 6 până la 100 de porci	Exploatații de la 101 porci și mai porci mult.
Numărul total de exploatații	43305	2241	72

1.3. Măsuri pentru PPA care se vor aplica pentru controlul bolii în efectivele de porci domestici:

1) Inspecția și supravegherea porcilor domestici din exploatații se va desfășura:

- la exploatațiile comerciale cel puțin de trei controale oficiale anual
- la exploatațiile nonprofesionale vor fi efectuate vizite după caz în scopul identificării gratuite a animalelor sau dacă au fost notificate careva suspiciuni de boală de către medicii veterinari sau felcerii veterinari din circumscripțiile teritoriale sanitar veterinare, care în caz de depistare a neregulilor vor notifica medicii veterinari oficiali.
- certificarea sanitar-veterinară a porcilor din exploatațiile nonprofesionale, se va admite doar dacă acestea întrunesc cerințele pct. 3, Capitolul II din Anexa nr. 3

la Hotărîrea Guvernului nr. 1368/2016 cu privire la aprobarea unor norme sanitar-veterinare și au fost inspectate în ultimile trei luni în acest sens, fie de medicul veterinar oficial, fie de șeful circumscripției teritoriale sanitar-veterinare.

În cazul simptomelor clinice (febră sau leziunilor hemoragice, avortul spontan etc), se va recurge obligatoriu la prelevarea probelor pentru încercări de laborator destinate detecției virusului PPA.

În cazul exploatațiilor comerciale de porci, în fiecare săptămână vor fi supuse testării virusologice probe de organe provenite de la cel puțin primii doi porci morți, cu vârsta de peste două luni.

2) Vor fi desfășurate campanii de informare destinate proprietarilor de porci explicându-le astfel rolul lor în profilaxia PPA și pierderile pe care le pot suporta, precum și necesitatea respectării depline a cerințelor minime de biosecuritate, reglementate de HG nr. 1368/2016, dar și notificarea promptă a cazurilor de suspiciune de boală și promovarea participării lor active la supravegherea efectivelor de porci domestici. Campaniile de informare se vor desfășura prin derularea unor spoturi video la canalele TV cu acoperire națională și prin intermediul posterelor și flayerilor informative.

1.4. Măsurile care se vor aplica pentru controlul PPA în efectivele de mistreți:

- 1) Pe întreg teritoriul țării, toți mistreții găsiți morți sau bolnavi vor fi testați la PPA prin metoda RT-PCR;
- 2) În perioada de vânătoare (orientativ perioada octombrie - decembrie dacă se permite de către Ministerul Mediului), probele de sânge ale tuturor mistreților vânați vor fi investigate obligatoriu prin metoda RT-PCR.
- 3) Se va realiza un program de informare și conștientizare referitor la importanța depistării și raportării cadavrelor de mistreți. Programul de conștientizare va cuprinde obligatoriu vânătorii și persoanele responsabile de desfășurarea partidelor de vânătoare și se va axa pe cerințele minime de biosecuritate aplicate în timpul partidelor de vânătoare, așa cum este stabilit în Capitolul XIII al HG 1368/2016.
- 4) Persoanele care vor raporta Agenției despre depistarea cadavrelor de mistreți vor primi stimulente în valoare de 50 euro (echivalentul în valuta națională conform cursului stabilit de Banca Națională) așa cum prevede pct. 45¹ al Hotărârii Guvernului nr. 1368/2016 și Ordinul ANSA nr. 544 din 08.10.2018 cu privire la aprobarea Regulamentului de acordare a recompenselor financiare persoanelor care au raportat despre depistarea cadavrelor de mistreți.

1.5. Prevederi specifice.

1) Notificarea bolii.

La primirea rezultatelor finale de laborator, care confirmă PPA printr-un raport de încercări, atrage după sine obligația notificării de confirmare a bolii de către STSA la ANSA.

STSA va solicita în regim de urgență convoacarea Comisiilor raionale pentru situații excepționale pentru a institui măsurile specifice de control al bolii.

Notificarea internă a bolii se face și în scris, în cel mai scurt timp posibil, către conducerea ANSA, în conformitate cu prevederile „Normei sanitare veterinare privind notificarea internă și declararea oficială a unor boli transmisibile ale animalelor”, aprobată prin Ordinul Nr. 51 din 04. 03. 2015 al ANSA. PPA este inclusă în lista bolilor cu notificare obligatorie, iar notificarea se face conform prevederilor Procedurii specifice de notificare internă a bolilor (PS/SV-SA-01-01).

2) Aplicarea măsurilor de supraveghere în exploatații:

În cazul exploatațiilor comerciale de porci, în fiecare săptămână vor fi supuse testării virusologice probe de organe provenite de la cel puțin primii doi porci morți, cu vârsta de peste două luni.

În întreaga țară exploatațiile de porci vor fi ținute sub un program strict de monitorizare a stării de sănătate. Activitățile de supraveghere vor fi următoarele.

Toți porcii bolnavi sau morți, care manifestă semne clinice sau morfopatologice specifice PPA, vor fi inspectați de către un medic veterinar oficial în conformitate cu dispozițiile din Manualul de diagnostic al PPA aprobat prin Ordinul ANSA nr. 34 din 24.01.2018.

Moartea subită va fi una dintre primele semne clinice suspecte.

Principalele simptome clinice și morfopatologice sunt:

- febră cu morbiditate și mortalitate la porcii de toate vârstele;
- febră cu sindrom hemoragic: hemoragii sub formă de peteșii și echimoze, în special la nivelul ganglionilor limfatici, rinichi, mucoasei vezicii urinare, splină (care este mărită și închisă la culoare, în special în forme acute) ș.a.

Examinarea clinică va fi efectuată în conformitate cu Ordinul ANSA nr. 34 din 24.01.2018 cu privire la aprobarea Manualului de diagnostic pentru PPA și va include cel puțin măsurarea temperaturii corporale în deosebi la:

- porci bolnavi sau anorexici;
- porci nou introduși din zone cu focare confirmate sau din alte surse suspecte;
- porcine ținute în exploatații vizitate recent de vizitatori externi care au avut recent contacte strânse cu porci suspectați sau infectați cu PPA sau pentru care s-au identificat alte contacte deosebit de riscante cu o sursă potențială de virus PPA;
- porcine cărora li s-au prelevat deja probe și care au fost testați pentru PPA, în cazul în care rezultatele acestor teste nu permit excluderea PPA sau au

- fost în contact direct sau indirect cu porci care au fost testați pentru PPA, în cazul în care rezultatele acestor teste nu permit excluderea PPA;
- porcine în perioada de coalescență.

În cazul în care în urma inspecției exploatației suspectate nu se depistează porci menționați la alineatul anterior, medicul veterinar va trebui:

- să efectueze alte examinări în exploatația în cauză și să se asigure că probele pentru testele de laborator sunt prelevate corespunzător;
- să aplice sau să mențină măsurile prevăzute în Capitolul III din Anexa nr. 2 a Hotărîii Guvernului nr.1368 din 19.12.2016 cu privire la aprobarea unor norme sanitar-veterinare, în așteptarea unor investigații suplimentare în exploatația în cauză care să excludă suspiciunea de PPA.

Numărul minim de porci care urmează să fie examinați trebuie să asigure o prevalență de 10% și o confidență de 95% și:

- trebuie efectuat un număr minim de teste serologice pentru a detecta seroprevalența de cel puțin 10% cu o confidență de 95% (se va ghida după Anexa nr. 3 „*Tablelul pentru cantitatea de probe necesare investigațiilor*” la Regulamentul privind metodologia de prelevare, ambalare, identificare și transportare a probelor destinate examenelor de laborator din domeniul sănătății și bunăstării animalelor, aprobat prin Ordinul ANSA nr. 121/2019);
- numărul de probe prelevate pentru teste virusologice va fi influențat de numărul de porci bolnavi din exploatație, dar se va urmări ca probele să se preleveze de la fiecare porc bolnav sau mort din exploatația respectivă.

Pentru fiecare categorie de exploatații, va fi pusă în aplicare o schemă de supraveghere adecvată pentru examenul clinic și de laborator, luând în considerare nivelul de biosecuritate și riscul de răspândire a bolii.

3) Măsurile pentru supravegherea mistreților:

Atât în zonele infectate, cât și în zonele de risc, vânătoarea se va desfășura numai cu respectarea cerințelor de biosecuritate stipulate în HG nr.1368/2016.

Toți mistreții vânați, găsiți morți sau decedați în urma accidentelor rutiere vor fi examinați prin examene de laborator destinate depistării virusului PPA.

Mistreții vor fi testați pentru detecția prezenței genomului PPA utilizând metodele RT-PCR, iar cei pozitivi vor fi testați obligatoriu pentru detecția anticorpilor utilizând metoda ELISA.

Toți mistreții morți și cei uciși în accidente rutiere vor fi examinați de către medicul veterinar oficial, probele de sânge și de organe vor fi prelevate și testate în conformitate cu Manualul de diagnostic pentru identificarea genomului PPA utilizând metodele RT-PCR, iar cei pozitivi vor fi testați obligatoriu pentru detecția anticorpilor, utilizând metoda ELISA.

Numărul minim de mistreți în Moldova de la care se vor preleva probe în scopul testărilor va fi cel puțin egal cu numărul de mistreți vânați pe parcursul anului.

Perioada de prelevare a probelor va fi pe parcursul întregului an, iar animalele vor fi testate pentru identificarea genomului PPA, utilizând metodele RT-PCR, iar cei pozitivi vor fi testați obligatoriu pentru detecția anticorpilor utilizând metoda ELISA.

Pe lângă supravegherea activă, sistemul de supraveghere pasivă pentru mistreți va fi consolidat și aplicat pe tot parcursul anului. Toți mistreții bolnavi sau găsiți morți vor fi testați pentru prezența genomului PPA, iar cei pozitivi vor fi testați obligatoriu pentru detecția anticorpilor utilizând metoda ELISA.

Vânătorii și angajații silvici vor fi instruiți corespunzător și încurajați să raporteze către ANSA a tuturor cazurilor de mistreți găsiți morți, inclusiv a celor uciși în accidente rutiere sau identificați în urma depistării cazurilor de braconaj.

Probele de la mistreți vor fi prelevate de către medicii veterinari sau felcerii veterinari din circumscripții sau medicii veterinari oficiali sau de către vânătorii instruiți în acest scop folosind recipiente adecvate.

Pe lângă măsurile menționate mai sus, în întreaga țară vor fi implementate măsurile de biosecuritate așa cum sunt stabilite de HG nr. 1368/2016 și anume:

- 1) În scopul limitării creșterii populației, se interzice hrănirea de susținere a mistreților. Se permite ademenirea mistreților, pentru a fi vânați, cu hrană puțină, cu rol de momeală, în cantitate ce nu va depăși 10 kg/km²/lună;
- 2) Cota totală de recoltare a vânatului la mistreți va fi echilibrată între masculi și femele (50% fiecare) și se va urmări prioritar recoltarea femelelor mature;
- 3) Pe terenurile de vânătoare se vor organiza partide de vânătoare la mistreți doar dacă se vor respecta următoarele cerințe:
  - a) există un spațiu specializat destinat prelucrării primare a vânatului, disponibil pe fiecare teren de vânătoare pentru a oferi condiții de schimbare a hainelor. Acesta trebuie să fie protejat împotriva accesului neautorizat al persoanelor și al animalelor, dotat cu apă, dezinfectanți suficienți și eficienți, fiind asigurate și condiții de colectare a deșeurilor;
  - b) participanții la partidele de vânătoare vor utiliza haine și încălțăminte special destinate acestui scop, îmbrăcate/încălțată și dezbrăcate/descălțată în spațiile prevăzute la litera a);
  - c) există o încăpere echipată cu un frigider (sau condiții în ceea ce privește menținerea carcabei până la obținerea rezultatelor de laborator);
  - d) de la toți mistreții vânați se vor recolta probe pentru a fi testate la pesta porcină africană și trichineloză;
  - e) mistreții vânați vor rămâne în incinta zonei de vânătoare până la obținerea rezultatelor testelor de laborator și numai carcasele cu

rezultate negative la testele de laborator pot fi scoase și utilizate. În cazul rezultatelor pozitive se va proceda conform prevederilor Hotărârii Guvernului nr. 1368/2016, anexa nr. 2;

- f) carcasele mistreților vânați vor fi marcate individual și lizibil;
- g) este interzisă eviscerarea mistreților vânați la întâmplare pe terenul de vânătoare, aceștia trebuie să fie aduși în incinta locului specializat, limitându-se pierderile de fluide (inclusiv sânge);
- h) după eviscerare, suprafețele și echipamentul utilizat (inclusiv vehiculele de transport) trebuie spălate și dezinfectate cu dezinfectanți autorizați;
- i) subprodusele de origine animală trebuie distruse în conformitate cu Regulile sanitar-veterinare privind subprodusele de origine animală nedestinate consumului uman, aprobate prin Hotărârea Guvernului nr. 315/2010;
- j) se interzice întreținerea porcilor domestici sau sălbatici în imediata vecinătate a spațiilor prevăzute la litera a).

1.6. Identificarea animalelor și înregistrarea exploatațiilor

Porcii domestici vor fi obligatoriu identificați, iar exploatațiile înregistrate și autorizate sanitar - veterinar conform prevederilor Legii nr. 221 din 19.10.2007 privind activitatea sanitar - veterinară și a Legii nr. 231 din 20.07.2006 privind identificarea și înregistrarea animalelor.

Porcii din exploatații nonprofesionale se identifică gratuit de către medicii veterinari și felcerii veterinari din circumscripțiile teritoriale sanitar veterinar din cadrul STSA.

1.7. Investigații și principii epizootologice

În cazul apariției unui focar de PPA animalele din zona de protecție și zona de supraveghere vor fi permanent monitorizate și supravegheate de către STSA și vor fi aplicate pe deplin toate măsurile necesare așa cum prevede Anexa nr. 2 a Hotărârii Guvernului nr.1368/2016 și Hotărârea Guvernului nr.1374/2016.

Imediat ce cazurile se vor confirma prin încercări de laborator, vor fi notificate Organizația Mondială pentru Sănătatea Animală prin sistemul OIE-WAHIS și Uniunea Europeană (DG SANTE) prin sistemul ADIS, dar și la autoritățile veterinare competente după caz.

1.8. Definirea zonelor de protecție și de supraveghere

Definirea zonelor de protecție și de supraveghere va fi în concordanță cu prevederile Anexei nr. 2 a Hotărârii Guvernului nr.1368 /2016 cu privire la aprobarea unor norme sanitar-veterinare, și Hotărârii Guvernului nr. 1374/2016 care stipulează că ANSA stabilește o zonă de protecție (infectată) cu o rază de cel

puțin 3 km în jurul focarului, care este inclusă într-o zonă de supraveghere cu o rază totală de cel puțin 10 km (zonă de risc).

Cînd se stabilesc zonele de protecție și supraveghere, STSA trebuie să țină cont de:

- rezultatele anchetei epidemiologice;
- așezarea geografică, în special granițele naturale sau artificiale;
- localizarea și proximitatea exploatațiilor;
- modelele circulației și comerțului porcilor, precum și disponibilitatea abatoarelor și a instalațiilor de procesare a carcaselor;
- instalațiile și personalul disponibile pentru a controla orice deplasare a porcilor în interiorul zonelor, în special în cazul în care porcii care urmează să fie uciși trebuie să fie scoși din exploatația lor de origine.

În cazul focarelor de PPA la mistreși zonele infectate și de monitorizare vor fi stabilite, conform prevederilor Ordinului nr. 4/2020 Cu privire la zonare din motivul pestei porcine africane la mistreți.

1.9. Măsuri în zona de protecție stabilită

În zona de protecție STSA aplică următoarele măsuri:

- efectuează un recensământ al tuturor exploatațiilor cât mai operativ posibil. După stabilirea zonei de protecție, aceste exploatații sunt inspectate de un medic veterinar oficial într-un termen de cel mult șapte zile, în vederea efectuării unui examen clinic al porcilor și a unui control al registrului și al crotaliilor de identificare a porcilor prevăzute la capitolele III și IV din Anexa 2 a Hotărârii de Guvern nr.1368.
- interzicerea mișcării și transportului porcilor pe drumurile publice sau private, cu excepția drumurilor de deservire ale exploatațiilor, și cu excepția cazului în care STSA autorizează mișcările de animale. Această interdicție nu se extinde la tranzitul de porci pe cale rutieră sau feroviară ce nu presupune o descărcare sau oprire.
- camioanele și celelalte vehicule și echipamente utilizate pentru transportul porcilor sau al altor animale sau al unor materiale susceptibile de a fi contaminate (precum carcasele, furajele, gunoiul de grajd, turbureala etc.) sunt curățate, dezinfectate, dacă este necesar, dezinfectate și tratate cât se poate de reped după contaminare, în conformitate cu procedurile stabilite la punctul 36 din Anexa 2 a HG nr.1368/2016:
  - ✓ nici un camion sau vehicul care a fost utilizat la transportul porcilor nu poate părăsi zona fără a fi curățat și dezinfectat, apoi inspectat și reautorizat pentru transport de către autoritatea competentă;
  - ✓ nici o altă specie de animale domestice nu poate fi introdusă în exploatație, nici nu poate ieși din aceasta fără autorizarea subdiviziunii teritoriale ale ANSA;
  - ✓ toți porcii morți sau bolnavi dintr-o exploatație trebuie imediat notificați STSA, care procedează la investigațiile corespunzătoare în conformitate cu procedurile stabilite în manualul de diagnostic;

- ✓ porcii nu pot părăsi exploatațiile în care sunt ținuți în cursul a cel puțin 40 de zile de la terminarea operațiunilor preliminare de curățare și de dezinfectie și, dacă este necesar, de dezinsecție a exploatației infectate. După 40 de zile, autoritatea competentă poate autoriza ieșirea porcilor din exploatația respectivă în condițiile menționate la punctul 29 din Anexa 2 a HG nr.1368/2016, pentru a fi direct transportați:
  - la un abator desemnat de subdiviziunile teritoriale ale agenției, de preferință în interiorul zonei de protecție sau de supraveghere, în vederea sacrificării imediate;
  - la o unitate de prelucrare sau într-un loc adecvat unde porcii sunt uciși imediat și carcasele lor sunt prelucrate sub supraveghere oficială;
  - în împrejurări excepționale, spre alte unități din afara zonei de protecție.
- ✓ materialul seminal, ovulele sau embrionii de porci nu pot părăsi exploatațiile situate în interiorul zonei de protecție;
- ✓ orice persoană care intră sau iese din exploatațiile de porcine trebuie să respecte măsurile de igienă adecvate, necesare pentru a reduce riscul de propagare a virusului pestei porcine africane.

În cazul în care interdicțiile prevăzute la alineatele de mai sus sunt menținute mai mult de 40 de zile din cauza apariției unor noi focare ale bolii și atunci când, în ceea ce privește adăpostirea porcilor, apar probleme privind bunăstarea animalelor sau unele de altă natură, autoritatea competentă poate, la cererea justificată a proprietarului, să autorizeze ieșirea porcilor dintr-o exploatație situată în interiorul zonei de protecție, pentru a fi direct transportați:

- spre un abator desemnat de STSA, de preferință în zona de protecție sau de supraveghere, în vederea sacrificării imediate;
- într-o unitate de prelucrare sau într-un loc adecvat în care porcii sunt uciși imediat și carcasele lor sunt prelucrate sub supraveghere oficială;
- în împrejurări excepționale, spre alte unități situate în zona de protecție.

STSA pot autoriza transportul porcinelor din exploatația în cauză, cu condiția ca:

- 1) Un medic veterinar oficial a efectuat o examinare clinică a porcinelor din exploatație, în special a celor care urmează să fie transportate, inclusiv termometria, în conformitate cu procedurile stabilite în manualul de diagnostic și o verificare a mărcii de înregistrare și de identificare a porcinelor menționate la capitolele III și IV din prezentul regulament;
- 2) Controalele și examenele prevăzute la punctul 1) să nu fi scos în evidență prezența PPA și să fi confirmat respectarea Anexei nr. 2 din HG 1368/ 2016;
- 3) Porcii să fie transportați în vehicule sigilate de STSA;
- 4) Vehiculul și echipamentul utilizat pentru transportul porcilor să fie imediat curățate și dezinfectate după transport în conformitate cu prevederile normei indicate;

- 5) În cazul în care porcii trebuie sacrificați sau uciși, să se preleveze un număr suficient de probe de la animale, în conformitate cu manualul de diagnostic, pentru a confirma sau a infirma prezența virusului pestei porcine africane în aceste exploatații;
- 6) În cazul în care porcii trebuie transportați la un abator:
  - STSA responsabile de abator să fie informate cu privire la intenția de a trimite porci și să notifice sosirea lor STSA de la locul de expediție;
  - la sosirea în abator, acești porci să fie ținuți și adăpostiți separat de ceilalți porci;
  - în timpul inspecțiilor ante și post mortem efectuate în abatorul desemnat, STSA să țină seama de orice semne referitoare la prezența virusului PPA;
  - carnea proaspătă a acestor porci trebuie să fie prelucrată și marcată cu o ștampilă specială. Această prelucrare trebuie efectuată la o unitate desemnată de ANSA, situată în zona de protecție. Carnea trebuie trimisă către unitatea menționată, cu condiția ca lotul să fie sigilat înainte de plecare și să rămână sigilat pe tot parcursul transportului.

Aplicarea măsurilor în zona de protecție se menține cel puțin până când:

- 1) Operațiunile de curățare, dezinfecție și, dacă este necesar, de dezinsecție a exploatațiilor infectate sunt terminate;
- 2) Porcii din toate exploatațiile au fost supuși unor examene clinice și de laborator efectuate în conformitate cu manualul de diagnostic pentru a detecta posibila prezență a virusului pestei porcine africane.

Examenele prevăzute la punctul 2) nu se pot practica înainte de trecerea a 45 de zile de la terminarea operațiunilor preliminare de curățare, de dezinfecție și, dacă este necesar, de dezinsecție a exploatațiilor infectate.

Cu toate acestea, prin derogare de la dispozițiile punctului 28 alineatul (6) punctele 29 și 30 din Anexa nr.2 a HG nr. 1368/2016, termenele de 40 și 45 de zile se pot reduce la 30 de zile dacă, în conformitate cu manualul de diagnostic, ANSA a implementat un program intensiv de prelevare a probelor și de testări, prin care se exclude prezența pestei porcine africane în exploatația în cauză.

De asemenea, conform prevederilor subpunctului 6) al punctului 8 din Hotărârea Guvernului 1374/2016 în cazul depistării a trei și mai multe focare de PPA vor fi nimiciți toți porcii din localitatea respectivă.

1.10. Măsuri aplicate în zona de supraveghere

Subdiviziunile teritoriale ale Agenției trebuie să se asigure că în zona de supraveghere sunt aplicate următoarele măsuri:

- 1) Efectuarea unui recensământ al tuturor exploatațiilor de porcine;
- 2) Interzicerea mișcării și transportului de porcine pe drumurile publice sau private, cu excepția cazului în care sînt autorizate de către subdiviziunile teritoriale ale Agenției, excluzînd, cînd este necesar, drumurile de serviciu

ale exploatațiilor. Această interdicție nu trebuie să fie aplicată tranzitului rutier sau feroviar de porcine, fără descărcare sau oprire, precum și transportului porcinelor pentru tăiere ce provin din afara zonei de supraveghere, care sînt în drum spre un abator situat în zona amintită, pentru a fi tăiate imediat;

- 3) Curățarea, dezinfectarea și, după caz, dezinsectarea și tratarea cât mai curînd după contaminare a camioanelor și altor vehicule și echipamente ce sunt utilizate pentru transport de porcine sau alte animale sau materiale ce pot fi contaminate (precum carcase, furaje, dejecții, gunoi de grajd etc.), conform pct. 36 din Anexa nr.2 a HG nr.1368/2016. Nici un camion sau vehicul care a fost utilizat la transportul de porcine, nu poate părăsi zona fără a fi curățat și dezinfectat;
- 4) Interzicerea intrării sau ieșirii oricărui animal domestic dintr-o exploatație în timpul primelor 7 zile după stabilirea zonei, fără autorizarea STSA;
- 5) Notificarea imediată a STSA, despre toate porcinele moarte sau bolnave dintr-o exploatație, care trebuie să efectueze anchete adecvate, conform procedurilor stabilite de manualul de diagnostic și manualul operațional;
- 6) Interzicerea porcinelor de a părăsi exploatația în care sînt ținute timp de cel puțin 30 de zile după terminarea curățeniei, dezinfecției și, după caz, a dezinsectizării preliminare a exploatațiilor infectate. După 30 de zile, subdiviziunile teritoriale ale Agenției pot permite transportul porcinelor din exploatația nominalizată, în condițiile stabilite la pct. 30 din Anexa nr.2 a HG nr.1368/2016 pentru a fi transportate direct:
  - a) la un abator desemnat de către subdiviziunile teritoriale ale Agenției, în scopul tăierii imediate, preferabil, în interiorul zonei de protecție sau de supraveghere;
  - b) la o întreprindere de procesare sau la un loc adecvat, unde porcinele sînt ucise imediat și carcasele acestora sînt prelucrate sub supraveghere oficială;
  - c) în cazuri excepționale, în alte clădiri situate în interiorul zonei de protecție sau supraveghere.

Dacă porcinele trebuie transportate la un abator, în baza cererii subdiviziunilor teritoriale ale Agenției, se pot decide derogări de la pct. 30 subpct. 5) și 6) din Anexa nr.2 a HG nr. 1368/2016, la solicitarea unui proprietar și, în special, cu privire la marcarea cărnii de la aceste porcine, la utilizarea ei ulterioară, precum și cu privire la destinația produselor tratate.

- 7) Interzicerea de a scoate materialul seminal, ovulele sau embrionii de porcine din exploatațiile situate în interiorul zonei de supraveghere;
- 8) Respectarea de către orice persoană care intră sau părăsește exploatațiile de porcine a regulilor de igienă corespunzătoare, necesare pentru reducerea riscului răspîndirii virusului pestei porcine africane.

În cazul în care interdicțiile prevăzute la punctul 33 din Anexa nr.2 a HG nr. 1368/2016 sunt menținute mai mult de 40 de zile din cauza apariției de noi focare ale bolii și atunci când, în ceea ce privește adăpostirea porcilor, apar probleme

privind bunăstarea animalelor sau probleme de altă natură, sub rezerva condițiilor menționate la punctul 30 din Anexa nr.2 a HG nr. 1368/2016, subdiviziunile teritoriale ale ANSA permit transportul porcinelor dintr-o exploatație situată în zona de supraveghere direct către:

- 1) un abator desemnat de STSA, situat de preferință în zona de protecție sau de supraveghere, în scopul sacrificării imediate;
- 2) o unitate de prelucrare sau un loc adecvat în care porcii sunt imediat uciși și carcasele lor sunt prelucrate sub supraveghere oficială;
- 3) în cazuri excepționale, în alte locații din interiorul zonei de protecție sau de supraveghere. Agenția trebuie să informeze Organizația Mondială pentru Sănătate Animală în cazul aplicării acestei prevederi.

Aplicarea măsurilor în zona de supraveghere se menține cel puțin până când:

- 1) operațiunile de curățare, de dezinfecție și, dacă este necesar, de dezinsecție a exploatațiilor infectate sunt terminate;
- 2) porcii prezenți în toate exploatațiile au fost supuși unor examene clinice și de laborator efectuate în conformitate cu manualul de diagnostic, pentru a detecta eventuala prezență a virusului pestei porcine africane.

Examenele prevăzute la punctul 1) nu se pot practica înainte de trecerea a 40 de zile de la terminarea operațiunilor preliminare de curățare, de dezinfecție și, dacă este necesar, de dezinsecție a exploatațiilor infectate.

Cu toate acestea, prin derogare de la punctul 33 subpunctul 5) și de la punctele 34 și 35 din Anexa nr.2 a HG nr. 1368/2016, termenele de 40 de zile și de 30 de zile se pot reduce la 30 de zile și respectiv 21 de zile, dacă, în conformitate cu manualul de diagnostic, STSA vor aplica un program intensiv de prelevare probe și de testări prin care se exclude prezența PPA în exploatația în cauză.

1.11. Programele de supraveghere și măsurile preventive aplicabile exploatațiilor de porci.

Republica Moldova va pune în aplicare măsuri de control pentru a micșora riscul de PPA la porcii domestici cu toate că persistența izbucnirii focarelor de boli mai ales în exploatațiile casnice este destul de major.

Crescătorii de porci vor fi instruiți să aplice măsurile de biosecuritate stabilite prin actele normative și în acest sens vor fi elaborate ghiduri de biosecuritate care vor fi distribuite proprietarilor de porci. La fel vor fi derulate spoturi video prin intermediul canalelor TV cu acoperire națională, dar și flayeire și postere cu caracter informativ.

Programul de supraveghere și măsurile preventive vor fi aplicate tuturor exploatațiilor din țară indiferent de numărul de porci din exploatați.

Exploatațiile de porci vor fi ținute sub un program riguros de monitorizare a sănătății și toți porcii bolnavi sau morți, pentru care PPA nu poate fi exclusă din motive clinice sau de altă natură, vor fi inspectați de un medic veterinar oficial și examinați pentru PPA în conformitate cu dispozițiile stabilite de Manualul de diagnostic al PPA aprobat prin Ordinul ANSA nr. 34 din 24.01.2018 (în continuare „manual de diagnostic”). Moartea subită va fi unul dintre primele semne clinice ce va trezi suspiciunea.

În cadrul controalelor vor fi utilizate fișele de evaluare prevăzute în Ordinul MADRM nr. 79/2019.

Principalele constatări clinice și patologice care trebuie luate în considerare sunt:

- a) febră cu morbiditate și mortalitate la porcii indiferent de vârstă.
- b) febră cu sindrom hemoragic: peteșii și echimoze, în special la nivelul ganglionilor limfatici, rinichilor, splinei (care este mărită și închisă la culoare, în special în formele acute) și a vezicii urinare și ulcerării ale vezicii biliare.

Pentru detectarea precoce a prezenței PPA, porcii sacrificați pentru consum propriu acasă vor fi inspectați după caz de către un medic veterinar.

Examinarea ante și post-mortem se va efectua în zona infectată și se va concentra pe detectarea semnelor PPA. În cazul animalelor cu simptome / leziuni suspecte, se vor efectua testări de laborator în conformitate cu manualul de diagnostic pentru a exclude prezența PPA.

Pe baza unei abordări sistematice, ANSA va începe clasificarea tuturor exploatațiilor de porci situate în zona infectată și de risc în funcție de nivelul de biosecuritate, de numărul de porci întreținuți și de riscul de răspândire a bolii. În principiu, aceștia trebuie să respecte cerințele de biosecuritate stipulate în HG nr. 1368/2016 și care prevăd:

1. Categorizarea exploatațiilor astfel:

- a) nonprofesionale, cu un efectiv de până la 5 porcine, a căror masă corporală depășește 30 kg;
- b) exploatație comercială de capacitate mică, cu un efectiv cuprins până la 100 de porcine;
- c) d exploatație comercială e capacitate mare, cu un efectiv mai mare de 101 de porcine

2. Cerințele minime de biosecuritate după cum urmează:

I. Exploatațiile nonprofesionale de porcine trebuie să îndeplinească următoarele cerințe minime de biosecuritate:

- 1) întreținerea porcilor doar în spații îngrădite, fără posibilitatea de a veni în contact cu porcinele domestice din alte exploatații, cu porcii mistreți sau cu proprietarii străini care dețin porcine domestice;

- 2) utilizarea, la îngrijirea porcilor, a hainelor și a încălțăminte special destinate acestui scop (îmbrăcate/încălțată la intrare și dezbrăcate/descălțată la ieșirea din adăpost);
- 3) existența, la intrarea în adăpost, a condițiilor pentru spălatul pe mâini și dezinfectarea încălțăminte;
- 4) interzicerea hrănirii porcilor cu deșeuri alimentare ce conțin resturi de carne de porc, conform punctului 26 din Regulile sanitar-veterinare privind subprodusele de origine animală nedestinate consumului uman, aprobate prin Hotărîrea Guvernului nr.315/2010;
- 5) evitarea contactului porcilor cu produsele sau subprodusele provenite de la porcii mistreți, inclusiv de la cei vânați sau morți;
- 6) interzicerea scoaterii/admiterii scroafelor/vierilor din/în exploatație în scopul monei;
- 7) interzicerea hrănirii porcilor cu iarbă proaspătă sau cu cereale, cu excepția cazului în care acestea sunt tratate astfel încât să fie inactivat virusul PPA sau sunt depozitate timp de cel puțin 30 de zile înainte de a fi administrate;
- 8) folosirea paielor ca așternut pentru porci numai în cazul în care acestea au fost tratate astfel încât să fie inactivat virusul pestei porcine africane sau au fost păstrate timp de cel puțin 90 de zile înainte de a fi utilizate;
- 9) în cazul în care un membru din familie a participat la partide de vânătoare sau la manipularea vânatului, acesta nu va contacta cu porcii cel puțin 48 de ore;
- 10) neadmiterea accesului persoanelor străine la porcii din gospodărie;
- 11) sacrificarea porcilor în condiții casnice se va efectua numai sub supravegherea medicului veterinar.

II. Exploatațiile comerciale de porcine de capacitate mică trebuie să îndeplinească următoarele cerințe minime de biosecuritate:

- 1) asigurarea împrejmuirii exploatației, astfel încât accesul să poată fi controlat;
- 2) asigurarea asistenței sanitar-veterinare de către medicul veterinar contractat în acest sens;
- 3) permiterea accesului persoanelor străine numai cu aprobarea administrației exploatației și înregistrarea într-un registru special a tuturor datelor privind vizitatorii;
- 4) permiterea accesului în exploatație al personalului, al vizitatorilor sau al inspectorilor oficiali numai cu respectarea regulilor de filtru sanitar - veterinar, în special în ceea ce privește echipamentul și dezinfecția;
- 5) existența unei construcții speciale denumite vestiar, amenajată corespunzător, pentru a preveni circulația agenților patogeni în/din exploatație. Acesta se amplasează la limita zonei de producție, astfel încât intrarea persoanelor în vestiar să se facă din afara zonei, iar ieșirea din vestiar să asigure accesul direct în zona de producție a exploatației. Vestiarul trebuie să aibă minimum o cameră în care să fie asigurate condiții pentru schimbarea hainelor, a încălțăminte de stradă, a echipamentului de lucru și condiții de dezinfecție a mâinilor;

- 6) asigurarea cu dezinfectoare pentru încălțăminte atât la intrarea, cât și la ieșirea din vestiar;
- 7) asigurarea, la intrarea și ieșirea din exploatație, a condițiilor pentru dezinfecția mijloacelor de transport a furajelor, animalelor vii sau cadavrelor;
- 8) efectuarea acțiunilor de dezinfecție, dezinfecție și deratizare ori de câte ori este necesar. Pentru decontaminare se folosesc numai dezinfectanții înregistrați în Registrul de stat al medicamentelor de uz veterinar, care au concentrația de substanță activă prevăzută în instrucțiunile de utilizare, schimbarea soluției dezinfectante făcându-se cu o frecvență care să asigure menținerea aceleiași concentrații;
- 9) colectarea și neutralizarea subproduselor de origine animală care nu sunt destinate consumului uman se efectuează în conformitate cu Regulile sanitar-veterinare privind subprodusele de origine animală nedestinate consumului uman, aprobate prin Hotărârea Guvernului nr. 315/2010;
- 10) asigurarea condițiilor pentru depozitarea cadavrelor, a avortonilor și a placentelor, astfel încât să fie evitată difuzarea eventualilor agenți patogeni;
- 11) interzicerea încărcării porcilor, în vederea livrării, în mijloace de transport neautorizate sanitar-veterinar sau care nu prezintă dovada efectuării operațiunii de dezinfecție;
- 12) interzicerea deținerii porcilor la domiciliu de către personalul care își desfășoară activitatea în acest tip de exploatație;
- 13) interzicerea introducerii de către personal a alimentelor de origine animală pe teritoriul exploatației;
- 14) interzicerea hrănirii porcilor cu deșeuri alimentare ce conțin resturi de carne de porc, conform punctului 26 din Regulile sanitar-veterinare privind subprodusele de origine animală nedestinate consumului uman, aprobate prin Hotărârea Guvernului nr. 315/2010;
- 15) evitarea contactului porcilor cu produsele sau subprodusele provenite de la porcii mistreți, inclusiv de la cei vânați sau morți;
- 16) interzicerea scoaterii/admiterii scroafelor/vierilor din/în exploatație în scopul monei;
- 17) interzicerea hrănirii porcilor cu iarbă proaspătă sau cu cereale, cu excepția cazului în care acestea sunt tratate astfel încât să fie inactivat virusul pestei porcine africane sau sînt depozitate timp de cel puțin 30 de zile înainte de a fi administrate;
- 18) folosirea paielor ca așternut pentru porci numai în cazul în care acestea au fost tratate astfel încât să fie inactivat virusul PPA sau au fost păstrate timp de cel puțin 90 de zile înainte de a fi utilizate;
- 19) în cazul în care un membru al personalului a participat la partide de vânătoare sau la manipularea vînatului, acesta nu va avea acces în exploatație cel puțin 48 de ore.

III. Exploatațiile de porcine de capacitate mare trebuie să îndeplinească următoarele cerințe minime de biosecuritate:

- 1) asigurarea împrejuririi exploatației, astfel încât să nu fie permisă intrarea sau ieșirea animalelor și a persoanelor neautorizate;
- 2) asigurarea asistenței sanitar-veterinare de către medicul veterinar contractat în acest sens, care nu acordă asistență sanitar -veterinară exploatațiilor nonprofesionale;
- 3) delimitarea strictă a zonei de producție de zona administrativă pentru exploatațiile de porcine în sistem integrat și pentru exploatațiile de porcine cu sector de reproducție;
- 4) permiterea accesului persoanelor străine numai cu aprobarea administrației exploatației și înregistrarea într-un registru special a tuturor datelor privind vizitatorii, elaborarea unor proceduri prin care se interzice accesul în exploatație al persoanelor care au vizitat alte exploatații de porcine în ultima perioadă (durata acesteia va fi stabilită de fiecare fermă în parte, dar nu va fi mai mică de 48 de ore);
- 5) permiterea accesului în exploatație al personalului, al vizitatorilor sau al inspectorilor oficiali numai cu respectarea regulilor de filtru sanitar -veterinar, în special în ceea ce privește echipamentul și dezinsecția;
- 6) limitarea, pe cât posibil, a circulației personalului în alte zone de producție decât cea în care își desfășoară activitatea, pentru exploatațiile de porcine în sistem integrat și pentru exploatațiile de porcine cu sector de reproducție;
- 7) amplasarea adăposturilor în cadrul exploatațiilor de porcine în sistem integrat și a celor cu sector de reproducție, astfel încât circulația animalelor în cadrul fluxului tehnologic să se facă fără intersectare;
- 8) asigurarea distanței dintre adăposturile de porcine, astfel încât să se prevină transmiterea agenților patogeni odată cu aerul viciat, evacuat prin sistemele de ventilație care asigură admisia aerului curat;
- 9) existența unei construcții speciale denumite vestiar-filtru, amenajată corespunzător, pentru a preveni vehicularea agenților patogeni în și din exploatație și care trebuie să corespundă următoarelor cerințe:
  - a) să fie amplasată la limita zonei de producție, astfel încât intrarea persoanelor în vestiar să se facă din afara sau din interiorul zonei administrative, iar ieșirea din vestiar să asigure accesul direct în zona de producție a exploatației;
  - b) să aibă dimensiune proporțională cu numărul personalului angajat;
  - c) să fie amenajată astfel încât să permită schimbarea îmbrăcăminte și încălțăminte de stradă cu echipamentul de lucru sau, respectiv, cu echipamentul de unică folosință, în cazul vizitatorilor, și dezinsecția mâinilor;
  - d) să asigure un flux corespunzător de mișcare a persoanelor prin compartimentarea spațiilor existente, cu intrare într-un spațiu destinat hainelor și încălțăminte de stradă, urmat de un spațiu dotat cu grup sanitar, duș și un spațiu destinat echipamentului de lucru și decontaminării mâinilor, cu ieșire în zona de producție;
  - e) să fie dotat, pentru fiecare persoană care activează în zona de producție, cu echipament de protecție individual, utilizat numai în spațiul de

- producție, sau cu echipament de unică folosință pentru vizitatori, cu săpun, substanțe dezinfectante și prosoape;
- f) să fie dotat cu apă caldă, fiind interzisă alimentarea prin surse de apă deschise;
  - g) să fie dotat cu utilaj pentru igienizarea hainelor de lucru;
  - h) să fie construit din materiale ușor de curățat, dezinfectat și menținut, în permanență, într-o stare funcțională și igienică. Pereții interiori să fie construiți din materiale netoxice, rezistente, impermeabile, netede și care nu putrezesc;
  - i) să fie dotat cu dezinfectoare pentru încălțăminte la intrare și la ieșire, precum și cu accesorii pentru curățarea mecanică minuțioasă a acesteia;
- 10) aplicarea măsurilor la punctele de acces în halele de producție pentru a preveni pătrunderea păsărilor sălbatice;
  - 11) aplicarea măsurilor pentru descurajarea cuibăririi păsărilor sălbatice în perimetrul exploatației;
  - 12) existența condițiilor de dezinfectare a mijloacelor de transport la intrarea în zona de producție;
  - 13) interzicerea încărcării de porcine, în vederea livrării, în mijloace de transport neautorizate sanitar-veterinar sau care nu prezintă dovada efectuării operațiunii de dezinfecție;
  - 14) compatibilitatea rampei de încărcare/descărcare cu un sistem care să asigure condițiile de protecție și bunăstare a porcinelor și/sau utilizarea mașinilor prevăzute cu rampă proprie;
  - 15) curățarea, spălarea și decontaminarea rampei după fiecare operațiune;
  - 16) în cazul în care autovehiculul care aprovizionează cu furaje sau alte autovehicule utilitare intră în zona de producție, este necesară efectuarea obligatorie a decontaminării suplimentare a mijlocului de transport, inclusiv a părților laterale ale acestuia, precum și utilizarea echipamentului de protecție de către conducătorul mijlocului de transport;
  - 17) interzicerea accesului în zona de producție al autovehiculelor care transportă cadavre și subproduse de origine animală nedestinate consumului uman;
  - 18) efectuarea de acțiuni de dezinsecție și deratizare ori de câte ori este necesar;
  - 19) delimitarea sectoarelor în cadrul zonei de producție, după caz, pe categorii de producție;
  - 20) corelarea capacității spațiilor de cazare, pe categorii de producție, astfel încât să se asigure posibilitatea aplicării principiului „totul plin – totul gol” pe obiectiv, adăpost sau subunitate de adăpost. După fiecare depopulare, suprafețele din zonele de producție se supun curățării, dezinfecției, într-o perioadă delimitată de timp care să permită efectuarea acestor acțiuni. În acest scop, exploatația de porcine trebuie să dispună de echipamentele necesare pentru executarea curățării mecanice, hidromecanice și aplicarea substanțelor biocide;
  - 21) utilizarea, pentru decontaminare, numai a produselor înregistrate în Registrul de stat al medicamentelor de uz veterinar, care au concentrația de

substanță activă prevăzută în instrucțiunile de utilizare, schimbarea soluției dezinfectante făcându-se cu o frecvență care să asigure menținerea aceleiași concentrații;

- 22) depozitarea porcilor morți, a avortonilor și a placentelor se realizează în spații închise pentru a preveni vehicularea agenților patogeni și contactul cu animale sau persoane neautorizate;
- 23) colectarea și neutralizarea subproduselor de origine animală care nu sunt destinate consumului uman se efectuează în conformitate cu Regulile sanitar - veterinare privind subprodusele de origine animală nedestinate consumului uman, aprobate prin Hotărîrea Guvernului nr. 315/2010;
- 24) existența condițiilor pentru executarea necropsiilor;
- 25) interzicerea deținerii porcilor la domiciliu de către personalul are își desfășoară activitatea în exploatație;
- 26) tratarea cerealelor utilizate în hrana animalelor, astfel încât să fie inactivat virusul pestei porcine africane sau sînt depozitate timp de cel puțin 30 de zile înainte de a fi administrate;
- 27) în cazul în care un membru al personalului a participat la partide de vânătoare sau la manipularea vînatului, acesta nu va avea acces în exploatație cel puțin 48 de ore;
- 28) interzicerea introducerii de către personal a alimentelor de origine animală pe teritoriul exploatație.

În scopul prevenirii introducerii pestei porcine africane, proprietarul exploatației de porcine de capacitate mare trebuie să întocmească și să implementeze un program de biosecuritate propriu, bazat pe proceduri care să cuprindă și măsuri specifice exploatației, avizat de STSA.

1.12. Implementarea măsurilor și aspecte administrative

Planul de profilaxie, combatere și eradicare a PPA în Republica Moldova va fi revizuit anual după caz.

Cu toate acestea, Direcția sănătatea și bunăstarea animalelor din cadrul ANSA, va reexamina periodic rezultatele activităților de supraveghere și, dacă se consideră necesar, planul poate fi modificat sau completat pentru a ține seama de situație în corelare cu evoluții și modificările situației epizootice.

STSA vor raporta către ANSA despre derularea programului în raioanele de gestiune.

ANSA va prezenta raportele stabilite, conform Acordului parafat cu DG SANTE.

Un raport privind situația epizootică și rezultatele prezentului Program va fi transmis către DG SANTE la fiecare 6 luni. Cu toate acestea, în cazul în care planul trebuie modificat în funcție de situație, de evoluția sau modificarea situației epizootice, rapoartele vor fi transmise imediat către DG SANTE.

1.13. Programele de supraveghere și măsurile preventive aplicabile mistreților

Populația estimată de mistreți este de aproximativ 2800 de animale.

În zonele de sud și de nord a Republicii Moldova, fenomenul de migrarea a mistreților din țările vecine Ucraina și România, sporesc riscul apariției cazurilor de PPA la mistreți.

Toți mistreții vânați și găsiți morți vor fi examinați, testați pentru prezența genomului PPA prin metodele RT-PCR, și teste destinate detecției anticorpilor utilizând metoda ELISA.

Strategia de prelevare probe se va baza pe o supraveghere activă. Toți mistreții vânați, găsiți bolnavi, morți și uciși în accidente rutiere vor fi examinați de către medicul veterinar din circumscripție sau medicul veterinar oficial, probele de sânge și de organe vor fi prelevate și testate în conformitate cu manualul de diagnostic.

Perioada de prelevare va fi pe parcursul anului, iar prelevarea de probe va fi efectuată de medicii veterinari sau felcerii veterinari din circumscripții sau medicii veterinari oficiali sau de vânători instruiți.

Pentru fiecare mistreț găsit mort sau vânat ANSA va efectua o anchetă epizootică. Această anchetă va include completarea unui formular de raport epizootic, care furnizează informații detaliate despre fiecare mistreț găsit mort sau împușcat. Fiecare locație în care a fost găsit mistrețul va fi marcată prin coordonatele GPS.

Pe lângă supravegherea activă, supravegherea pasivă va fi consolidată și aplicată pe întreg teritoriul Republicii Moldova. Vânătorii și angajații silvici vor fi instruiți să raporteze la STSA și ANSA toți mistreții găsiți morți, inclusiv cei uciși în accidentele rutiere.

Agenția va stimula populația să raporteze despre depistarea cadavrelor de mistreți prin stimulente financiare în valoare de 50 de euro pentru fiecare cadavru depistat. Se vor încuraja vânătorii ca să colaboreze astfel încât toți mistreții vânați să fie supuși testărilor.

De asemenea, campaniile de informare vor fi puse în aplicare pentru a spori gradul de sensibilizare a vânătorilor cu privire la măsurile care trebuie adoptate în cadrul planului de eradicare și cerințele care trebuie respectate pentru a evita răspândirea bolii.

În comun cu Moldsilva și Asociațiile de vânători vor fi instruiți vânătorii astfel, ca să recunoască simptomele clinice ale PPA și despre măsurile care se aplică pentru a evita răspândirea bolii, pentru a reduce riscul de transmitere la porcinele domestice și pentru a preveni ca acesta să devină endemică în populația de mistreți.

Un scop primordial va fi impunerea respectării cerințelor de biosecuritate aprobate prin Hotărârea Guvernului nr. 1368/2018 care prevăd:

- 1) În scopul limitării creșterii populației, se interzice hrănirea de susținere a mistreților. Se permite ademenirea mistreților, pentru a fi vânați, cu hrană puțină, cu rol de momeală, în cantitate ce nu va depăși 10 kg/km²/lună.
- 2) Cota totală de recoltare a vânatului la mistreți va fi echilibrată între masculi și femele (50% fiecare) și se va urmări prioritar recoltarea femelelor mature.
- 3) Pe terenurile de vânatoare se vor organiza partide de vânatoare la mistreți doar dacă se vor respecta următoarele cerințe:
  - a) există un spațiu specializat destinat prelucrării primare a vânatului, disponibil pe fiecare teren de vânatoare pentru a oferi condiții de schimbare a hainelor. Acesta trebuie să fie protejat împotriva accesului neautorizat al persoanelor și al animalelor, dotat cu apă, dezinfectanți suficienți și eficienți, fiind asigurate și condiții de colectare a deșeurilor;
  - b) participanții la partidele de vânatoare vor utiliza haine și încălțăminte special destinate acestui scop, îmbrăcate/încălțată și dezbrăcate/descălțată în spațiile prevăzute la litera a);
  - c) există o încăpere echipată cu un frigider (sau condiții în ceea ce privește menținerea carcasi până la obținerea rezultatelor de laborator);
  - d) de la toți mistreții vânați se vor recolta probe pentru a fi testate la pesta porcină africană și trichineloză;
  - e) mistreții vânați vor rămâne în incinta zonei de vânatoare până la obținerea rezultatelor testelor de laborator și numai carcasele cu rezultate negative la testele de laborator pot fi utilizate. În cazul rezultatelor pozitive se va proceda conform prevederilor HG nr. 1368/ 2016;
  - f) carcasele mistreților vânați vor fi marcate individual și lizibil;
  - g) este interzisă eviscerarea mistreților vânați la întâmplare pe terenul de vânatoare, aceștia trebuie să fie aduși în incinta locului specializat, limitându-se pierderile de fluide (inclusiv sânge);
  - h) după eviscerare, suprafețele și echipamentul utilizat (inclusiv vehiculele de transport) trebuie spălate și dezinfectate cu dezinfectanți autorizați;
  - i) subprodusele de origine animală trebuie distruse în conformitate cu Regulile sanitar-veterinare privind subprodusele de origine animală nedestinate consumului uman, aprobate prin HG nr. 315/2010.

Se interzice întreținerea porcilor domestici sau sălbatici în imediata vecinătate a spațiilor prevăzute la subpunctul 1).

1.14. Implementarea măsurilor și aspecte administrative.

ANSA este autoritatea competentă responsabilă de supravegherea și controlul sănătății animalelor și de coordonarea implementării acestui plan.

ANSA este responsabilă pentru despăgubirea pierderilor suferite de crescătorii de animale din cauza apariției bolilor la animale, conform prevederilor Hotărârii Guvernului nr. 645/2010.

STSA îndeplinesc funcțiile ANSA - supravegherea, controlul, prevenirea și eradicarea bolilor ale animalelor.

Instituția Publică „Centrul Republican de Diagnostic Veterinar” este Laboratorul Național de Referință pentru PPA.

Agencia Moldsilva este autoritatea competentă din Moldova responsabilă de gestionarea controlului și colectarea datelor privind populația de animale sălbatice.

1.15. Schemele de prelevare probe și testele utilizate

La Porci domestici

Exploatațiile de porci din întreaga țară vor fi ținute sub un program strict de monitorizare a sănătății, iar activitățile de supraveghere vor fi axate astfel încât toți porcii găsiți bolnavi sau morți, pentru care PPA nu poate fi exclusă din motive clinice sau de altă natură, vor fi inspectați de către un medic veterinar oficial și examinați pentru PPA în conformitate cu dispozițiile din manualul de diagnostic.

Mistreți

Toți mistreții vânați sau găsiți bolnavi sau morți sau care au murit în urma accidentelor rutiere, dar și cei proveniți din recoltare prin braconaj vor fi examinați și li se va preleva probe. Mistreții vor fi testați pentru prezența genomului PPA prin metodele RT-PCR și teste destinate detecției anticorpilor utilizând metoda ELISA. Pe lângă supravegherea activă, sistemul de supraveghere pasivă pentru mistreți va fi consolidat și aplicat pe tot parcursul anului.

Testele efectuate

Testele de laborator pentru depistarea prezenței PPA sunt efectuate în conformitate cu manualul de diagnostic de către IP CRDV. Calitatea și eficiența diagnosticului serologic efectuat de IP CRDV vor fi verificate în cadrul testelor de competență.

Strategia de prelevare probe se bazează pe manualul de diagnostic.

Pentru investigații de laborator vor fi prelevate următoarele probe:

- Probe de sânge pentru teste serologice (ELISA) și teste virusologice (PCR);
- Probe de țesut (splină, ganglioni limfatici, sau alte țesuturi relevante) pentru teste virusologice (PCR).

Toți porcii bolnavi sau morți pentru care alte cauze nu pot fi excluse din motive clinice vor fi investigați și vor fi supuși testelor virologice. Examinarea ante și post mortem axată pe detectarea simptomelor PPA la porcii sacrificați pentru consum propriu vor fi efectuate de către medicii veterinari. În cazul porcilor cu simptome sau leziuni suspecte sau neconcludente, se vor preleva probe pentru testele de laborator pentru a exclude prezența PPA.

Se va efectua supravegherea pasivă a porcilor domestici și a mistreților.

Probele de sânge vor fi prelevate de la porcii domestici bolnavi și testate prin metoda RT-PCR pentru detectarea virusului PPA la porcii morți, porcii din zona de risc pentru PPA (cât și a celor sacrificați în abatoare și pentru consum propriu).

De la mistreți vor fi prelevate probe de sânge și de țesuturi. Probele de sânge vor fi analizate pentru detectarea anticorpilor, iar țesuturile de la același mistreț vor fi analizate utilizând metoda RT-PCR pentru prezența virusului PPA.

1.16. Informarea și evaluarea măsurilor de biosecuritate în exploatațiile de animale

Măsurile de biosecuritate vor fi implementate așa cum prevede HG nr.1368/2016 și a listelor de verificare aprobate prin Ordinul MADRM nr. 79/2019.

Măsuri în cazul unui rezultat pozitiv de PPA

- 1) Toți porcii din exploatație să fie uciși de îndată sub control oficial și într-un mod prin care să se evite orice risc de propagare a virusului pestei porcine africane atât în timpul transportului, cât și în timpul uciderii;
- 2) Carcasele porcilor morți sau uciși să fie distruși sub supraveghere oficială;
- 3) Carnea porcilor sacrificați în cursul perioadei situate între introducerea probabilă a bolii în exploatație și aplicarea măsurilor oficiale să fie, în măsura tuturor posibilităților, marcată și supusă transformării sub supraveghere oficială;
- 4) materialele seminale, ovulele sau embrionii de porci colectate în exploatație în cursul perioadei situate între introducerea probabilă a bolii în exploatație și adoptarea măsurilor oficiale să fie marcate și distruse sub supraveghere oficială, astfel încât să se evite riscul de propagare a virusului PPA;
- 5) Orice substanță sau deșeu susceptibile de a fi contaminate, precum furajele, să fie supuse transformării; toate materialele de unică folosință care pot fi contaminate și, în special, cele utilizate pentru operațiunile de ucidere, să fie distruse; aceste măsuri trebuie aplicate în conformitate cu instrucțiunile medicului veterinar oficial;
- 6) După eliminarea porcilor, clădirile destinate adăpostului porcilor și vehiculele care au fost utilizate pentru transportul lor sau transportul carcaselor lor, precum și echipamentul, așternutul pentru animale, gunoiul de grajd și turbureala susceptibile de a fi contaminate trebuie curățate, dacă este necesar, dezinsectizate, dezinfectate și tratate în conformitate cu pct. 36 din Anexa nr. 2 a Hotărârii Guvernului nr.1368/ 2016.
- 7) În cazul unui focar primar al bolii, izolatul virusului pestei porcine africane să fie supus procedurii de laborator stabilite în manualul de diagnostic în vederea identificării tipului genetic;
- 8) Să se efectueze o anchetă epidemiologică în conformitate cu capitolul VII din Anexa nr. 2 a Hotărârii de Guvern nr. 1368/2016.
- 9) În cazul în care s-a confirmat un focar într-un laborator, într-o grădină zoologică, o rezervație naturală sau o zonă îngrădită în care porcii sunt ținuti în scopuri științifice sau legate de conservarea speciilor sau a unor rase rare, ANSA poate decide derogarea de la punctul 11. subpct. 1) și 5) din Anexa nr.2 a HG nr. 1368/2016 care prevede că sunt luate toate măsurile necesare pentru a preveni răspândirea pestei porcine africane.

- 10) Decizia va fi notificată imediat Organizației Mondiale pentru Sănătatea Animală și vor fi implementate măsuri de prevenire a răspândirii bolii în coordonare cu organizația respectivă.
- 11) În cazul în care în aceeași localitate se depistează trei și mai multe focare de PPA, vor fi uciși toți porcii din această localitate, iar proprietarii vor fi despăgubiți în conformitate cu prevederile HG nr. 645/2010 și nu vor avea dreptul să întrețină porci timp de 12 luni.

1.17. Descrierea procedurilor de ucidere

Uciderea animalelor dintr-un focar de PPA trebuie să aibă loc în conformitate cu prevederile HG nr. 369 din 12.06.2015 pentru aprobarea Normei sanitar-veterinare privind protecția animalelor în momentul uciderii.

HG nr. 369/2015 privind protecția animalelor în momentul uciderii, stabilește cerințele pentru uciderea animalelor crescute sau întreținute în scopul producerii de alimente, lână, piei, blană sau alte produse, precum și uciderea animalelor în scopul depopulării și operațiunilor aferente acesteia.

În cazul sacrificării animalelor destinate consumului personal:

- 1) Altele decât păsările de crescătorie, iepurii de crescătorie și iepurii de câmp, și al operațiunilor aferente sacrificării efectuate în afara unui abator de către proprietarul acestora sau de către o persoană aflată sub responsabilitatea și supravegherea proprietarului se aplică doar dispozițiile pct. 6, 9, 10 și 27 din HG nr. 369/2015.
- 2) Altele decât păsările de crescătorie, iepurii de crescătorie și iepurii de câmp, porcii, oile și caprele, în afara unui abator, de către proprietarul acestora sau de către o persoană aflată sub responsabilitatea și supravegherea proprietarului, precum și în cazul asomării simple sau al sacrificării animalelor într-un abator prin metode speciale de sacrificare prevăzute de unele ritualuri religioase se aplică și dispozițiile prevăzute la pct. 43, 53-55 și 58 din HG nr. 369/2015.

Prevederile prezentei Norme sanitar-veterinare nu se aplică:

- 1) În cazul în care animalele sunt ucise în cadrul:
  - a) unor experimente științifice efectuate sub supravegherea autorității competente;
  - b) activităților de vânătoare sau de pescuit sportiv;
  - c) unor manifestări/evenimente culturale sau sportive.
- 2) În cazul păsărilor de crescătorie, iepurilor de crescătorie și de câmp sacrificați în afara unui abator de către proprietarul lor;
- 3) Prevederile specificate în capitolul II, cu excepția pct. 6 și 7, precum și în capitolul III, cu excepția secțiunilor 1-3 și în capitolul IV, cu excepția secțiunii a 2-a din HG nr. 369/2015, nu se aplică în cazul uciderii de urgență în afara unui abator sau în cazul în care respectarea dispozițiilor respective ar prezenta un risc imediat și serios pentru sănătatea sau siguranța umană.

În caz de PPA se pot utiliza mai multe metode de ucidere a porcilor:

- a) uciderea cu pistolul cu glonte captiv;
- b) electrocutarea;
- c) injecția letală;
- d) uciderea cu pistolul cu glonte liber sau pușcă;

1.18. Despăgubirile pentru proprietarii de animale sacrificate sau ucise

HG nr. 645/2010 pentru aprobarea Regulamentului privind modul de calculare a despăgubirilor acordate proprietarilor de animale sacrificate, ucise sau altfel afectate în urma lichidării rapide a focarelor de boli transmisibile ale animalelor, stipulează că scopul lichidării rapide a focarelor de boli transmisibile ale animalelor, ce implică sacrificarea sau uciderea acestora, este acordarea de despăgubiri proprietarilor pentru animalele sacrificate, ucise sau altfel afectate.

Dosarele vor fi examinate conform Ordinelor ANSA nr. 50 din 10.02.2022 „Cu privire la acordarea despăgubirilor proprietarilor de animale sacrificate, ucise sau altfel afectate în urma lichidării rapide a focarelor de boli transmisibile ale animalelor”.

1.19. Beneficiile programului

Implementarea programului vizează controlul și eradicarea completă a PPA în Moldova, eliminarea oricărei posibilități de introducere a virusului PPA din afara țării și liberalizarea relațiilor comerciale cu țările partenere.

1.20. Controlul implementării programului și raportarea

STSA lunar vor raporta despre implementarea programului respective și vor prezenta către ANSA cel puțin formularele prevăzute în anexa nr. 1, 2 și 2 la acest Program.

Tabelul 1

Supravegherea PPA la porcii domestici
 în raionul _____ pentru luna _____ 20____

Raionul	Tipul exploatații ^(a)	Numărul total de exploatații	Numărul exploatațiilor de la care sau prelevat probe	Numărul de animale de la care sau prelevat probe	Numărul de exploatații cu rezultat serologic pozitiv (ELISA)	Numărul de exploatații cu rezultat virusologic pozitiv (PCR)
	Exploatații cu pînă la 5 porci					
	Exploatații de la 6 porci pînă la 100					
	Exploatații de la 101 porci					

Tabelul 2

Supravegherea PPA la porcii domestici
 în raionul _____ pentru luna _____ 20____

Raionul	Numărul fermelor din raion	Tipul exploatației	Numărul de exploatații eșantionate	Numărul de animale eșantionate	Numărul de PCR efectuate	Număr de PCR pozitive	Numărul de ELISA efectuate	Numărul de ELISA pozitive
		Exploatații cu pînă la 5 porci						
		Exploatații de la 6 porci pînă la 100						
		Exploatații de la 101 porci						

Tabelul 3

Supravegherea PPA la mistreți
 în raionul _____ pentru luna _____ 20_____

Raionul	Populația estimativă de mistreți	Metoda de estimare utilizată	Tipul de supraveghere ^(a)	Numărul de animale care urmează a fi vâdate și testate	Animale pozitive
		Observare directă,	Activ / Pasiv		-

a) Activă sau pasivă

Tabelul 4

Supravegherea la mistreți
 în raionul _____ pentru luna _____ 20_____

Raionul	Tip de supraveghere (activă (animale vâdate) sau pasivă (mistreț găsit mort))	Numărul de mistreți sălbatici eșantionați	Numărul de PCR efectuate	Număr de PCR pozitive	Numărul de ELISA efectuate	Număr de ELISA pozitive
	activă					
	pasivă					

Șef STSA

_____
Nume, prenume_____
Semnătura_____
Data

Notă: Informațiile respective se vor prezenta lunar, trimestrial, semestrial și anual.

Supravegherea la mistreți

A

Întreprinderea silvică	Populația estimativă de mistreți	Tipul de supraveghere (a)	Numărul de animale care au fost vâdate și testate	Animale pozitive
ÎS Bălți				
ÎS Călărași				
ÎS Chișinău				
ÎS Comrat				
ÎS Edineț				
ÎS Glodeni				
ÎS "Hîncești-Silva"				
ÎS Iargara				
ÎS "Nisporeni - Silva"				
ÎS Orhei				
ÎS "Silva-Centru", Ungheni				
ÎS "Silva-Sud", Cahul				
ÎS Soroca				

ÎS Șoldănești				
ÎS Telenești				
ÎS Tighina				
ÎSC Cimișlia				
ÎSC "Sil Răzeni"				
ÎSC "Manta-V"				
ÎSC Strășeni				
RN Codrii				
RN "Pădurea Domnească"				
RN "Plaiul Fagului"				
RN "Prutul de Jos"				

Supravegherea la mistreți

A

	Tip de supraveghere (activă (animale vâdate) sau pasivă (mistreț găsit mort)		Numărul de mistreți sălbatici eșantionați	Numărul de PCR efectuate	Număr de PCR pozitive	Numărul de ELISA efectuate	Număr de ELISA pozitive
ÎS Bălți	activă						
	pasivă						
ÎS Călărași	activă						
	pasivă						
ÎS Chișinău	activă						
	pasivă						
ÎS Comrat	activă						
	pasivă						
ÎS Edineț	activă						
	pasivă						
ÎS Glodeni	activă						
	pasivă						
ÎS "Hîncești-Silva"	activă						
	pasivă						
ÎS Iargara	activă						
	pasivă						
ÎS "Nisporeni - Silva"	activă						
	pasivă						
ÎS Orhei	activă						
	pasivă						
ÎS "Silva-Centru", Ungheni	activă						
	pasivă						
ÎS "Silva-Sud", Cahul	activă						
	pasivă						

ÎS Soroca	activă						
	pasivă						
ÎS Șoldănești	activă						
	pasivă						
ÎS Telenești	activă						
	pasivă						
ÎS Tighina	activă						
	pasivă						
ÎSC Cimișlia	activă						
	pasivă						
ÎSC "Sil Răzeni"	activă						
	pasivă						
ÎSC "Manta-V"	activă						
	pasivă						
ÎSC Strășeni	activă						
	pasivă						
RN Codrii	activă						
	pasivă						
RN "Pădurea Domnească"	activă						
	pasivă						
RN "Plaiul Fagului"	activă						
	pasivă						
RN "Prutul de Jos"	activă						
	pasivă						